

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 14a (569)

TARPTAUTINIAI MOKSLO RENGINIAI

Kvietimas siųsti paraiškas 2020 metais organizuoti Europos mokslo atvirąjį forumą (ESOF)

Europos mokslininkų organizacija „EuroScience“ kviečia valstybes, regionus, miestus bei nacionalinius, regioninius ir vietinius konsorciumus teikti paraiškas 2020 metais surengti Europos mokslo atvirąjį forumą (*EuroScience Open Forum - ESOF*). „EuroScience“ pra- neša, kad norėdama paskatinti Rytų ir Centrinės Europos valstybių mokslininkus aktyviau dalyvauti atvirose mokslininkų forumuose, teiks pirmenybę paraiškoms iš Rytų ir Centrinės Europos valstybių. „EuroScience“ yra pelno nesiekianti Europos mokslininkų ir mokslu besidominčiųjų organizacija. Tai Europos valstybių įvairių mokslo sričių tyrėjų balsas, skatinantis pasaulinio masto mokslininkų diskusijas.

„EuroScience“ tikslai:

- bendradarbiauti su politikos formuotojais, verslininkais bei visuomene, kuriant stipresnę Europą, naudojantis mokslo pasiekimais;
- skatinti bendradarbiavimą, sprendžiant pagrindinius mokslo politikos, mokslininkų karjeros, teisių bei pareigų klausimus;
- skatinti skaidrumą ir teikti informaciją apie Europos mokslo, technologijų ir inovacijų politiką;
- skatinti mokslo pažangą siekiant žinių, gerovės, globalios plėtros bei reaguoti į įvairias disciplinas įtraukiančius globalius iššūkius.

„EuroScience“ įkūrė Europos mokslo atvirąjį forumą (ESOF) 2004 metais, kaip vienintelį europinio lygio forumą, kuriame mokslininkai, įvairių mokslo disciplinų mokytojai, žiniasklaidos, pramonės atstovai, politikai bei plačioji visuomenė galė-

tų diskutuoti, daryti įtaką bei vieni kitus informuoti apie esamą ir numatomą mokslo ir technologijų plėtrą, jų reikšmę visuomenei ir politikai.

Europos mokslo atvirojo forumo (ESOF) tikslai:

- pristatyti naujausius mokslo ir technologinius atradimus visose mokslo srityse;
- skatinti Europos valstybių visuomenės dalyvavimą mokslo ir technologijų veikloje;
- skatinti europinio masto dialogą apie mokslą, technologijas, visuomenę ir politiką, suteikiant erdvę tarpdisciplininiam bendravimui tarp plačiosios visuomenės narių, politikų, pramonės, žiniasklaidos atstovų ir mokslininkų;
- tapti jaunųjų mokslininkų skatinimo priemone.

Priimančiajam miestui forumas suteikia galimybę pritraukti aukščiausio lygio mokslininkus, politikus, verslininkus bei žiniasklaidos atstovus; pakviesti tūkstančius forumo dalyvių bei tapti 2020-ųjų metų Europos mokslo miestu.

„EuroScience“ atvirasis forumas gali vykti birželio – rugsėjo mėnesiais. Forumo trukmė – 5 dienos. Forumą sudaro šios programos: mokslinė (Science Programme), mokslo mieste (Science in the City Programme) ir parodų (Exhibitions) programos. Atskiras mažesnes forumo dalis sudaro karjeros (Career Programme), mokslo – verslui (Science to Business Programme) bei mokslo ir politikos programos (Science and Policy Programme).

Mokslinę programą sudaro atskiros teminės sekcijos, parenkamos konkurso būdu. Dažniausiai tai būna tarpdisciplininės temos, ori-

entuotos į mokslinius pasiekimus visose mokslo srityse, įskaitant socialinius ir humanitarinius mokslus bei menus.

Programa „Mokslas mieste“ vyksta visame priimančiajame mieste. Šios programos tikslas – pritraukti įvairaus amžiaus plačiąją visuomenę ir skatinti žmonių dalyvavimą mokslinėje bei su mokslu susijusioje veikloje. Tikslinė šios programos auditorija – moksleiviai ir mokytojai, todėl programos įgyvendinimui svarbios esamos nacionalinės bei regioninės mokslo plėtros programos priimančioje šalyje. Šios forumo dalies renginiai gali būti spektakliai, filmų peržiūros, multimedijų pristatymai, demonstraciniai eksperimentai bei atviros pamokos, parodos, praktiniai renginiai muziejuose bei viešosios diskusijos. Ši programa gali būti kuriama atskirai arba derinama prie jau suplanuotų sporto, kultūros ar turizmo renginių priimančiajame mieste.

Parodų programoje įvairios mokslo ir su mokslu susijusio verslo organizacijos pristato savo veiklą programos dalyviams. Parodas planuojama rengti ir eksponuoti pagrindinėje renginio vietoje.

Karjeros programoje aptariam- os kliūtys, su kuriomis susiduria tiek jaunieji, tiek ir vyresniojo amžiaus mokslininkai. Į šią forumo dalį sėkmingai dirbantys mokslininkai kviečiami susitikti su forumo dalyvių grupėmis. Skaitomos paskaitos, organizuojami tarpin- kavimo renginiai. ■ Nukelta į 2 p.

Jūros šventė. J.Valančiūtės nuotr.

ŠIAME NUMERYJE

Ar Lietuva 2020-aisiais galėtų surengti Europos mokslo forumą? ● 1-2 p.

Naujos studijų programos: Vilniaus universiteto – Kaune, KTU – Vilniuje ● 2, 4 p.

Akademinė bendruomenė privalo susitelkti ● 3 p.

Vilniaus metropolitenas – iliuzijos ar projektas, kurį jau laikas įgyvendinti? ● 5-6 p.

Lietuvos universitetų naujienos ● 7-8 p.

Studentų stažuočių adresai – Kinija ir JAV ● 8-9p.

Gairės Lietuvos pajamų politikai ● 9-10 p.

Knygos „Šviesk ir bus šviesu“ pristatymas ● 10-12p.

Mieli skaitytojai,

Šis "Mokslo Lietuvos" numeris yra papildomas, leidžiamas tik elektroniniu (PDF) formatu. Dėl nepakankamo finansavimo redakcija neturi galimybės jo išspausdinti.

■ Atkelta iš 1 p.

„Mokslo – verslui“ prog-ramoje aptariama kaip mokslo institucijos, mokslininkai bei studentai, universitetai bei mokslo populiarinimo ir švietimo sistema gali efektyviai susivienyti ir padėti plėtotis verslui. Dažniausiai aptariamoms temoms: verslo tinklai, atvirosios inovacijos, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė bei naujos jų ryšių formos.

Mokslo ir politikos prog-ramoje vyraujančios temos: mokslas – politikai bei politika – mokslui. Atvirose diskusijose aptariami Europos bei nacionalinės politikos klausimai, nagrinėjama

mokslo plėtotės politika bei mokslo institucijų veikla.

Forumas taip pat organizuoja mokslo ir poezijos sesiją (*Science and Poetry session*), savarankiškai save finansuojantį Europos mokslo televizijos ir naujųjų medijų festivalį (*European Science TV and New Media Festival*). Į forumą kviečiami pranešėjai plenarinėms sesijoms. Dienos pabaigoje, kuomet kiti renginiai nebevyksta, pagrindiniai renginio svečiai skaito savo pranešimus.

Forumo metu organizuojami įvairūs socialinės paskirties renginiai. Kai kuriuos šios paskirties renginius „EuroScience“ organiz-

uoja kartu su renginio rėmėjais. Pagrindiniai renginio rėmėjai gali organizuoti ir savo atskirus socialinius renginius, tačiau forumo organizatoriai sprendžia, kurie iš šių bus pristatyti kaip ESOF programos dalis. Kiti lydintieji renginiai – mokslo ir su mokslu susijusių organizacijų atstovų susitikimai, vykstantys atvirojo forumo dienomis. Atrinkti renginiai organizatorių sprendimu gali būti įtraukiami į renginio programą.

Forumo metu vyksta iki 150 atskirų skirtingų formų renginių. Tai seminarai, diskusijos, pranešimai, multimedijų pristatymai, viešosios paskaitos, diskusijos, praktinės

patirties renginiai, susitikimai su mokslininkais ir politikais. Daug dėmesio skiriama formoms, kurios pritrauktų jaunuosius mokslininkus.

Paraiškas pirmajam etapui reikia pateikti iki 2017 metų sausio 1 d. šiuo elektroninio pašto adresu: office@euroscience.org

Išsamesnę informaciją rasite: <http://www.euroscience.org/news/call-bids-host-esof2020-now-open>

Parengta pagal „EuroScience“ pranešimą. Iš anglų kalbos vertė Agnė Keršytė ■

UNIVERSITETAI PLEČIA VEIKLĄ

Vilniaus universitetas Kaune rengs kibernetinio saugumo bakalaurus

Nuo naujų mokslo metų Vilniaus universiteto Kauno humanitariniame fakultete pradėsiami rengti šiuolaikinėje darbo rinkoje ypač paklausūs informacinių technologijų specialistai, turintys specifinių kibernetinės saugos įgūdžių ir kompetencijų. Iki šiol Lietuvos universitetinėse pirmosios pakopos studijose tokie specialistai nebuvo rengiami. Apie jų poreikį ir naują studijų programą – informacijos sistemų ir kibernetinės saugos studijas – kalbame su jos vadovu, Informatikos katedros vedėju prof. Audriumi Lopata.

Ar kibernetinės saugos tema yra tokia aktuali, kad reikia šios srities specialistų su universitetiniu išsilavinimu?

Visame pasaulyje sparčiai daugėja kibernetinių nusikaltėlių, kurie atakuoja ne tik verslo organizacijas, bet ir valstybines institucijas: vagia konfidencialią informaciją, asmenų duomenis, platiną virusus. Jų daroma žala – milžiniška. Pažeidžiama intelektinė nuosavybė, prarandami klientų duomenys, sutrikdoma organizacijų veikla, patiriami didžiuliai finansiniai nuostoliai, kyla grėsmė nacionaliniam saugumui. Todėl kibernetinio saugumo specialistai tampa vieni paklausiausių darbo rinkoje ir jų paklausa nuolat didėja.

Sparčiai augant kibernetinių incidentų ir elektroninių nusikaltimų skaičiui labai reikalingi darbo su elektroniniais įkalčiais

kompetencijų turintys specialistai, be kurių neįmanoma sklandi ir saugi skaitmeninių tinklų infrastruktūros veikla. Kadangi absoliuti dauguma valdžios institucijų ir įmonių visoje ES pagrindinėms paslaugoms teikti naudojami tarpvalstybinėmis ir/arba korporatyvinėmis informacinėmis sistemomis bei tinklais, būtina techninių ir organizacinių priemonių visuma – kibernetinis saugumas, kuris užtikrintų informacijos saugumą ir padėtų apsiginti nuo tobulėjančių destruktivių pastangų sutrikdyti informacinių sistemų veiklą.

Pagrindinis kibernetinio saugumo dėmuo – aukščiausios kvalifikacijos specialistai, išmanantys informacijos sistemų saugos technologijas. Jie reikalingi ne tik Lietuvos, bet ir tarptautinėje rinkoje. Juo labiau kad ir mūsų valstybėje jau įsitvirtina „nutolusios darbo vietos“ koncepcija, kuri užtikrina galimybę nuotoliniu būdu dirbti tarptautinėms įmonėms. Informacijos sistemų ir kibernetinės saugos studijų programos rengiamų specialistų poreikį patvirtina ne tik augantis valstybės informacinių technologijų sektorius, bet ir vis aktualesnis kitų pramonės sektorių, viešųjų ir valstybinių organizacijų bei įmonių poreikis turėti informacinių sistemų specialistų, projektų vadovų ir informacijos saugos specialistų.

Kokių žinių įgis pasirinkusieji informacijos sistemų ir kibernetinės saugos studijas Vil-

niaus universitete Kauno fakultete?

Šios programos absolventai išmanys pagrindines informacijos sistemų inžinerijos koncepcijas ir gebės praktiškai taikyti fundamentines algoritmų teorijos ir duomenų struktūrų, tiesinės algebros ir matematinės analizės, diskretinės matematikos, sistemų teorijos, statistikos žinias informacijos sistemų inžinerijoje. Žinodami naujausius saugumo komponentus, bazinę struktūrą, vertinimo kriterijus ir administravimo pagrindus, efektyvias apsaugos koncepcijas, jie gebės apibrėžti išilaužimus ir vykdyti jų prevenciją, taikydami apsaugos sistemas.

Baigę šias studijas informatikos inžinerijos bakalaurai gebės pritaikyti saugos priemones tinklo architektūrai, internetines taikomąsias programas (angl. – *Web Application*), efektyvias saugumo užtikrinimo priemones tinkle. Jie taip pat mokės pritaikyti nusikaltimų elektroninėje erdvėje tyrimo metodikas, išmanys kibernetinės saugos teisinį reglamentavimą, informacinės saugos vadybą ir saugos rizikos valdymą. Tokie specialistai sugebės atlikti ir analitinį darbą, nagrinėdami kompiuterizuojamoje darbinėje srityje vykstančius procesus, pagal vartotojo reikalavimus projektuodami, programuodami ir diegdami saugias informacijos sistemas. Studijuodami jie išmoks analizuoti ir formalizuoti verslo įmonės informacijos srautus, nu-

matyti ir technologiškai pagrįsti informacinių technologijų diegimo kryptis ir reikalingus instrumentus, projektuoti, diegti, kurti, eksploatuoti ir profesionaliai įvertinti saugias informacijos sistemas, teikti paramą informacinių technologijų vartotojams ir juos mokyti.

Kokias karjeros galimybes numatote savo absolventams?

Informacijos sistemų ir kibernetinės saugos studijų programos absolventai galės dirbti specialistais ir konsultantais valstybinėse institucijose. Įvairaus dydžio verslo ir valstybinėse organizacijose jie gebės būti informacinių sistemų saugos specialistais, informacinių sistemų analitikais arba architektais, programuotojais, informacinių sistemų testuotojais, duomenų bazių administratoriais, informacinių sistemų projektų vadovais, informacijos saugumo analitikais, saugumo valdymo specialistais, organizacijos informacijų technologijų saugumo auditoriais. Jie gebės imtis verslo iniciatyvų, teikti konsultacijas ar atlikti tiriamąjį saugių informacinių sistemų kūrimo ir valdymo darbą. Tokie specialistai yra itin konkurencingi ne tik mūsų valstybės, bet ir tarptautinėje darbo rinkoje, todėl jie gali tikėtis puikių darbo sąlygų, greitos karjeros ir itin aukšto atlyginimo, lyginant su vidutiniu darbu užmokesčiu šalyje. *Parengta pagal Vilniaus universiteto naujienas.* ■

LIETUVOS MOKSLININKŲ SAJUNGOJE

Apie ką mokslininkams primena susisiekiama tematika?

Antrosios Respublikos metais Lietuvos sostinė pasikeitė neatpažįstamai ir jau nedaug kuo skiriasi nuo Vakarų Europos didmiesčių, išskyrus vieną bruožą, iškart nubraukiantį jos patrauklumą. Tai transporto organizavimas, jau seniai nebeatitinkantis nūdienos poreikių. Vos ne kiekvienoje gatvėje susidarantys kamščiai lemia didžiulius laiko ir finansinius nuostolius, aplinkos taršą, skubėjimą ir chamizmu grindžiamą eismo „kultūrą“, gausybę absurdiškų techninių incidentų ir daugeliui žmonių sugadintą nuotaiką. Daugybė potencialių, didelės ekonominės plėtros galimybes galinčių atverti investuotojų nesirenka ne tik Vilniaus, bet ir visos Lietuvos dėl šios priežasties. Chaotiškas eismas sostinėje uždeda nemalonų provincialaus, nesugebančio imtis radikalių sprendimų, krašto antspaudą.

Apie tai, kad tiek tranzitinio, tiek vietinio transporto problemos yra labai aštrios ir vis didėjančios, kalbama jau kelis dešimtmečius. Klestinčios didmiesčiai jau seniai yra apjuosti žiediniais greitkeliais. Pašalintos eismą trikdančios vieno lygmens sankryžos. Todėl tranzitinis transportas pro šiuos miestus gali lengvai pravažiuoti, o vidinis – greitai ir patogiai pasiekti reikiamą objektą. Tuo tarpu Vilnius iki šiol neturi nė vieno šiuolaikinius reikalavimus atitinkančio žiedinio kelio, o istorinių ir landšaftinių aplinkybių sąlygotas gatvių tinklas jau seniai nebepajėgia susidoroti su dešimteriopai išaugusiais transporto srautais. Dėl transporto keliamos vibracijos ir taršos žalojamas vienas iš didžiausių Vilniaus pasididžiavimų – į UNSECO paveldo objektų sąrašą įrašytas Lietuvos sostinės senamiestis. Išsprendus transporto problemas atsivertų žymiai didesnės turizmo galimybės, išryškėtų didžiulę meninę vertę turintys objektai, tarp kurių ir unikalūs Vilniaus universiteto ansamblis bei jo naujoji dalis – Saulėtekio slėnis.

Daug kas esame girdėję, kad jei nauja idėja iš pradžių neatrodo keista ar net beprotiška, tai ji neturi jokių perspektyvų. Idėjos, kaip spręsti Vilniaus (ir ne tik jo) susisiekiama problema, kaip dabartinį eismo košmarą padaryti malonumu tiek gyventojams, tiek svečiams, būta ne vienos.

Buvo iškelta ir Vilniaus metro bei požeminės transporto arterijos Vilnius – Kaunas idėja. Sklando Vilniaus tramvajaus projektas. Prieš kurį laiką „Mokslo Lietuvoje“ skelbėme apie tauragiškio išradėjo, ne vieno patento autoriaus, inž. Viktoro Jokubaičio pasiūlymą paversti Vilniaus – Kauno ar net Vilniaus – Klaipėdos magistralę galingu ekologiškai išgaunamos energijos šaltiniu. Tokiu šaltiniu, kuris užtikrintų žymiai saugesnį eismą visais metų laikais, sumažintų taršą ir triukšmą, atpigintų susisiekiama. Tokia rekonstruota – dengta ar požeminė – magistralė tikriausiai būtų viena iš moderniausių pasaulyje.

Tačiau, kaip dažnai būna, tokios neįprastos idėjos nesulaukė nei akademinės bendruomenės, nei verslo, nei valdžios atstovų dėmesio. Daug kas pasakys, kad apie tai net atidžiai neperskaitė. Kažkam nepatinka vienos ar kitos idėjos autorius, kažkas negali pakęsti labai prieštarinčiam, tačiau tą idėją propaguojančio visuomenės veikėjo, nors jau pelniusio vieno iš veržliausių pasaulyje jaunų savivaldybės vadovų vardą. Kažkam vis dar atrodo, kad Lietuva – per maža tokioms revoliucinėms idėjoms įgyvendinti. O kol murdomės abejingumo ar net apatijos, provincialios banalybės, tikrų ar tik tariamų konfliktų, skandaliukų ir kivirčių baloje, energingesni mūsų piliečiai „balsuoja kojomis“. Bukų, jokio proveržio nepripažįstančių valdininkėlių, tik tuščiomis frazėmis „skatinančių“ pažangą, esame raginami „optimizuotis“ – mažinti švietimo, mokslo ir studijų bei kultūros institucijų etatus, atsisakyti neva nebereikalingos infrastruktūros. Tik pačios biurokratinės institucijos kažkodėl „nesioptimizuoja“ – aktyvių gyventojų Lietuvoje sumažėjo perpus, o valdžios įstaigose pareigybių skaičius tik auga, išlaidos prastam valdymui tik didėja.

Transporto modernizavimo problemos dar kartą parodė, koks pražūtingas Lietuvai yra akademinės bendruomenės susiskaldymas. Užsidarėme savo „narveliuose“ (laboratorijose, skyriuose, katedrose, centruose ir pan.), įsikibome į vis dar ES pinigais daugiausia finansuojamus projektukus, taškome savo energiją angliškoms publikacijoms, apie kurias Lietuvoje niekas nežino ir net didžiuojamės neva pasiektu tarptautiniu žinomumu. O ar mums patiems tas tariamas žinomumas (cituojamumas) neprimena „feisbukinio palaikinimo“ (nuo angliškojo „like“) efekto?

Lietuvos mokslininkų sąjunga vėl ir vėl kviečia akademinę bendruomenę susitelkti, išsiaiškinti, kurios problemos yra pačios aktualiausios ir priversti mūsų valdžią atverti kelią jų neatidėliotinam sprendimui. Būtent, priversti. Kitas veiklos būdas čia netinka: nei raginimai, nei pagraudiniai dėl besitraukiančios Lietuvos jos atstovų neįjaukina ir nebepaskatina imtis darbo valstybės ir tautos labui.

Įsivaizduokime Vilnių, kuriame būtų nutiestas metro žiedas ir 3-4 linijos, sujungiančios vadinamuosius „miegamuosius“ mikrorajonus su pramonės parkais, miesto centru ir net poilsio zonomis. Vilniaus prieigas pasiekęs svečias paliktų savo automobilį patikimoje saugojimo aikštelėje ir per 12-15 minučių požeminiu transportu pigiai ir patogiai atsivertų prie Katedros, Vyriausybės rūmų ar Operos teatro. Tokį Vilnių, kurį apjuostų vieno lygmens sankryžų neturintis dviejų kryptų žiedinis greitkelis su šalia jo išdėstytais logistikos centrais, viešbučiais ir kitų verslui būtinų tarnybų centrais. Ir nustokime svaičioti, kad sostinės transporto kamščių ir taršos problemas išspręstume nuomojami dviračiai.

Akademei bendruomenei seniai laikas išsivertinti iš save pačius izoliuojančios aplinkos, kurioje dabar esame atsidūrę, iš susmulkėjimo ir susiskaldymo. Seniai laikas užimti aktyvią poziciją, priderančią mokslo kūrėjams, t. y. tapti darančiais tiesioginę įtaką valstybės valdymo sprendimams ir tautos kultūros ugdymui. Ne „kada nors“, o artimiausioje ateityje reikia sušaukti Lietuvos mokslininkų visuotinį suvažiavimą, labai atidžiai peržiūrėti tiek iki šiol veikiančius, tiek dabar priiminėjamus teisės aktus (tarp jų ir naująją Mokslo ir studijų įstatymą), prezidentūros pasiūlymus, kaip skatinti inovacijas.

Seniai laikas pertvarkyti Švietimo ir mokslo ministerijos struktūrą taip, kad ši institucija užtikrintų šiuolaikišką visuomenės išsimokslinimą, aiškiai suvoktų, kiek ir kokio lygio valstybei reikės per artimiausius 50 metų. Pati visuomenė turi suprasti, kur ją veda rėkiantys, kad Lietuvai užtenka dviejų universitetų, o dabartinius studentus esą reikia suvaryti į profesinio rengimo centrus. Visuomenė turi susimąstyti, kodėl beveik pusė tuose centruose specialybę įgijusių asmenų nemato savo ateities Lietuvoje.

Jonas Jasaitis

Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas ■

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

Prof. Juozo Domarko jubiliejus. 2016 m. liepos 28 d. Seimo Pirmininkė Loreta Graužininė pasveikino įžymų Lietuvos dirigentą profesorių Juozą Domarką 80-mečio proga. Sveikinime sakoma: „Jūsų, ypatingu talentu apdovanoto menininko ir pedagogo, kelias visada buvo turtingas ambicingų kūrybinių iššūkių ir įkvepiančių atradimų. Daugybę metų jaudinote klausytojus aukšto profesinio meistriskumo orkestro pasi-

rodymais ir tik Jums būdingais ryškiais muzikinės raiškos momentais. Pelnęs daugybę muzikos apdovanojimų ir titulų Lietuvoje bei pasaulyje, Jūs esate gyva legenda. O svarbiausia, savo autoritetu ir pavyzdžiu išugdėte talentingų dirigentų kartą.“

Privalomoji pradinė karo tarnyba. Seimas priėmė Karo prievolės įstatymo pataisą, kurio mis įtvirtinta, kad šaukimas į nuolatinę privalo-

mąją pradinę karo tarnybą bus vykdomas kiekvienais metais. Priimtais pakeitimais taip pat nuspręsta panaikinti trijų mėnesių bazinius karinius mokymus, kurie buvo įtvirtinti kaip alternatyva nuolatinei privalomajai pradinei karo tarnybai.

■ Nukelta į 4 p.

UNIVERSITETAI PLEČIA VEIKLĄ

KTU Vilniuje vykdys keturias magistrantūros studijų programas

KTU studijų prorektorė Jurgita Šiugždinienė. KTU fotoarchyvo nuotr.

Apskaita ir auditas, informacijos ir informacinių technologijų sauga, didžiųjų verslo duomenų analitika, energijos technologijos ir ekonomika – šios keturios Kauno technologijos universiteto magistrantūros studijų programos nuo šiol bus prieinamos ir vilniečiams bei sostinėje studijuoti norintiems studentams iš kitų Lietuvos miestų. KTU studijų prorektorės Jurgitos Šiugždinienės teigimu, atrinktos buvo tos magistrantūros studijų programos, kuriomis labiausiai domėjosi Vilniaus verslo įmonės ir regiono studentai. „Magistrantūros studijos bus organizuojamos ypatingai parankiu laiku dirbantiems žmonėms – penktadieniais ir šeštadieniais“, – apie patrauklią galimybę studijuoti po darbo sakė J. Šiugždinienė.

Studijos vyks ir Vilniuje, ir Kaune

Pasak KTU studijų prorektorės, Vilnius studentams atveria plačias karjeros galimybes: mieste susitelkusios pagrindinės Lietuvos ir tarptautinės verslo įmonės, valdžios institucijos, valstybės valdomos įmonės, veikia universiteto partneriai, su kuriais KTU bendradarbiauja jau ilgą laiką. J. Šiugždinienė taip pat pabrėžia, kad sostinėje yra didesnė darbo rinka ir darbuotojų paklausa. „Nemaža dalis KTU dėstytojų yra vilniečiai, taigi, dėstymas šiose keturiose studijų programose lektoriams iš Vilniaus neturėtų sukelti sunkumų“, – sakė J. Šiugždinienė, pažymėdama, kad dalis dėstytojų į paskaitas sostinėje atvyks ir iš Kauno.

Ji taip pat atkreipia dėmesį, kad šiandien studentams renkantis studijas miestas lemia labai daug: „Kaip bebūtų gaila, neretai miestas, o ne universitetas ar studijų kokybė lemia studento apsisprendimą, kur studijuoti. Jaunimas, norintis studi-

juoti KTU, bet gyventi „Intermedix“, „Western Union“, „Baltic Logistic turės tokią galimybę.“ „Adform“ Visos keturios studijų patirtis. Pasaulio mastu programos bus toliau duomenų analizės specialistų poreikis per organizuojamos ir specializuojamos ir specialistų poreikis per pastaruosius penkerius metus išaugo net 350 proc. Akivaizdu, kad šis poreikis ir toliau augs.

Verslo įmonių durys atviros

KTU studijų prorektorė pabrėžia, kad Vilniuje įsikūrusios tarptautinės kompanijos („Barclays“, „Microsoft“, bankas „Swedbank“ ir kt.) ypatingai domisi Didžiųjų verslo duomenų analitika – vienintelėmis tokiomis magistrantūros studijomis Lietuvoje. Didžiųjų verslo duomenų analitika – tai tarpdisciplininė programa, kurioje dėmesys skiriamas ne tik didžiųjų verslo duomenų analitikai ir prognozavimui, bet ir verslo sprendimų priėmimui, paremtam matematikos, verslo ir informatikos integracija bei sinteze.

Norint iš turimų duomenų gauti prasmingą ir naudingą informaciją, reikia naujos kartos analitikų, gebančių taikyti šiuolaikinius analizės ir prognozavimo metodus, technologijas ir analitikos programines priemones didelių verslo duomenų masyvų ana-

Programų paketą sostinėje plės

Kita KTU magistrantūros studijų programa, kuri nuo rudens taip pat bus prieinama studijuojantiems Vilniuje – Informacijos ir informacinių technologijų sauga. J. Šiugždinienės teigimu, atsižvelgiant į esamą informacinių technologijų specialistų paklausą ir į didėjantį Vyrtausybės dėmesį šioms specializacijoms, Informacijos ir informacinių technologijų saugos programa pasitarnaus tiems studentams, kurie norės pakoreguoti turimą kvalifikaciją ir papildyti šios srities žinias. Tarpdisciplininę studijų programą, kuri taip pat bus vykdoma ir nuotoliniu būdu, pasiri-

Informacija apie studijas KTU. KTU fotoarchyvo nuotr.

lizei. Per paskutinius penkerius metus daugelyje verslo organizacijų sukaupiti milžiniški duomenų kiekiai ir jų analizė tampa didele problema. Kvalifikuotų didžiųjų verslo duomenų specialistų poreikį patvirtina verslo įmonių ir viešojo sektoriaus institucijų, tokių, kaip Valstybinė mokesčių inspekcija, IBM,

ne tik informacinių technologijų saugos, bet ir rizikos valdymo kompetencijų. Parengta pagal KTU Viešosios komunikacijos skyriaus pranešimą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

Posėdyje priimtomis naujomis Nacionalinio saugumo pagrindų ir Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymų nuostatomis nuspręsta sukurti teisinius pagrindus mišrios kariuomenės modeliui įtvirtinti – kariuomenės vienetai bus komplektuojami profesinės ir nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos kariais. Pataisos įsigalios 2016 m. rugsėjo 1 d.

Visuomeniniai konsultantai ir padėjėjai savivaldoje. Seimas ypatingos skubos tvarka priėmė Vietos savivaldos įstatymo pataisas dėl visuomeninių padėjėjų savivaldoje. Nustatyta, kad meras savo įgaliojimų laikotarpiu gali turėti visuomeninių konsultantų, kurie jo prašymu teikia jam konsultacijas, pasiūlymus, išvadas ir kitą informaciją. Savivaldybės tarybos narys savo įgaliojimų laikotarpiu gali turėti visuomeninių padėjėjų, kurie tarybos nario prašymu teikia jam konsultacijas, pasiūlymus, išvadas ir kitą informaciją. Tarybos nario visuomeninių padėjėjų skaičius negali viršyti savivaldybėje įsteigtų seniūnijų skaičiaus, o kai seniūnijos neįsteigtos, – negali viršyti trijų.

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS PRANEŠIMAS

Didinti mokslininkų ir dėstytojų atlyginimus. Ministerija pateikė Vyriausybei siūlymą, kad nuo 2017 m. valstybiniuose mokslinių tyrimų institutuose dirbančių mokslininkų atlyginimų apatinės ribos didėtų nuo 27 iki 50 proc. Ministerijos siūlymu nuo 2017 m. valstybiniuose mokslinių tyrimų institutuose dirbančių mokslininkų atlyginimų apatinės ribos didėtų iki 702,9 euro. Šiuo metu mokslo darbuotojų ir tyrėjų apatinės atlyginimų ribos sudaro 468,6 euro, tad pakiltų 50 proc., o vyresniųjų mokslo darbuotojų – 553,8 euro, tad didėtų 27 proc.

Nuo 2015 m. spalio mėnesio doktorantų stipendijos didėjo ketvirtadaliu: dabar pirmųjų metų doktorantai gauna 395,2 euro stipendiją, o vėlesniais studijų metais – 456 eurus. Nuo 2017 m. sausio 1 d. doktorantų stipendijas planuojama didinti dar 20 proc. Mokslininkų algų kėlimui 2017 m. iš valstybės biudžeto papildomai reikėtų 3,09 mln. eurų. Kaip numato mokslo institutų apmokėjimo tvarka, viršutinė mokslo darbuotojų pareigybinė atlyginimo riba – 859,1 euro, o vyresniųjų mokslo darbuotojų – iki 1128,9 euro už etatą. Priklausomai nuo institucijos finansinių galimybių mokslininkams gali būti mokama iki 300 proc. pareigybinio atlyginimo.

Kolektyvinės sutarties su Lietuvos švietimo profesinėmis sąjungomis projekte numatyta sudaryti teises prielaidas nuo 2017 m. didinti studijų norminės kainos bazinės išlaidas darbo užmokesčiui koeficientu 1,135, o 2018–2022 m. kasmet – pagal atitinkamų metų šalies darbuotojų vidutinio atlyginimo padidėjimą. Konkrečius sprendimus dėl savo darbuotojų atlyginimų dydžio priima pačios aukštosios mokyklos. Kolektyvinės sutarties projekte taip pat numatyta tokiu pačiu principu didinti ir valstybiniuose mokslinių tyrimų institutuose dirbančių mokslininkų darbo užmokestį. Šiems siūlymams įgyvendinti 2017 m. papildomai reikėtų 3,134 mln. eurų, o iki 2022 m. – 34,9 mln. eurų. Parengta pagal Švietimo ir mokslo ministerijos Komunikacijos skyriaus pranešimą.

Vilniaus metro – miesto transporto problemos sprendimas?

Agnė Keršytė

Nors 2013 metais, liepos pirmąją Vilniuje buvo įvykdyta viešojo transporto reforma, kuri užtikrino greitųjų autobusų atsiradimą, pertvarkė autobusų bei troleibusų trasas ir panaikino privačius maršrutinius taksi, šiandien Vilniuje transporto spūsčių problema vis dar nėra išspręsta. Transporto spūstyse prarandami milijonai eurų, didėja miesto tarša. Akivaizdu, jog reikia ieškoti naujų sprendimo būdų ir mažinti transporto „kamščius“ Vilniaus mieste. Vienas iš siūlomųjų sprendimų – Vilniaus metropolitenas.

Kaip rodo piliečių asociacijos „Metro sąjūdis“ archyvas, diskusija dėl Vilniaus metropolitenas kilo dar sovietmečiu – 1974 metais. Tačiau asociacijos valdybos pirmininko Juozo Zykaus teigimu, tai nėra neįprasta. Anot jo, kituose tiek Europos, tiek kitų pasaulio kontinentų miestuose metropolitenas kūrimo diskusija dažniausiai užtrunka ne mažiau nei 30 metų.

2014 metais metro projekto patvirtinimui buvo teikiama daug vilčių, nes Lietuvos Respublikos Seimas buvo priėmęs metropolitenas statybos leidimo įstatymą, tačiau prezidentūra šį įstatymą vetavo. Pastaraisiais metais metro statybos projekto įstatymas yra tobulinamas, pasitelkus Seimo valdybos sukurtą darbo grupę, kurią sudaro Seimo, Vyriausybės, savivaldybių asociacijų bei „Metro sąjūdžio“ atstovai. Tikimasi, jog antrą kartą įstatymas bus priimtas ir Vilniaus metro statybos prasidės.

Kadangi „Mokslo Lietuvos“ redakcija remia piliečių iniciatyvas ir skatina kūrybiškus sumanymus, nuvykome į Vilniaus metro projekto būstinę, norėdami daugiau apie tai sužinoti. Asociacijos vadovas papasakojo, jog metropolitenas Vilniuje turėtų keleriopą naudą: padėtų spręsti miesto transporto spūsčių ir aplinkos taršos problemas, pritrauktų didesnes investicijas, sukurtų darbo vietų. Pirmajame darbų etape planuojama nutiesti tris metro trasas: tiesiąsias „Pilaitė-Centras-Valakampiai“ ir „Justiniškės-

Antakalnis“ bei žiedinę – „Pašilaičiai-Stotis-Lazdynai“. Pirmoji trasa būtų padalinta į du statybos etapus. Pirmiausia būtų tiesiama „Pilaitės-Centro“ linija. J. Zykaus teigimu, tai būtų efektyviausia ir lengviausiai įgyvendinama idėja. Planuojamos trasos – 8 km. Joje būtų 8 stotys, tarp kurių vidutinis atstumas 1.01 km. Apie 90 procentų trasos būtų įrengta 3-5 metrų gylyje, tačiau senamiestyje siektų ir 20 metrų gylių. Atskirose vietose, metro trasa būtų tiesiama žemės paviršiuje.

Remiantis 2009 m. balandžio 31 d. stebėjimo rezultatais, T. Narbuto iki Lietuvos edukologijos universiteto žiedo per parą įvairiomis transporto priemonėmis atliekamos 205 594 kelionės. Atsižvelgiant į tokius veiksnius, kaip gyventojų skaičiaus augimas ir kylanti ekonomika, prognozuojama, jog kelionių kiekis gali padidėti iki 294 398 per parą. Pasak J. Zykaus, trečioji dalis visų kelionių pasaulio miestuose atliekama, naudojantis metro sistema, tad jo skaičiavimu per parą minėtoje atkarpoje turėtų būti atliktos maždaug 100 tūkst. kelionių. Tiesa, reiktų paminėti, jog keleivių srautų prognozes reiktų grįsti, remiantis panašų gyventojų kiekį turinčių miestų duomenimis.

„Metro sąjūdžio“ asociacijos atstovai yra apskaičiavę preliminarą vieno kilometro trasos „Pilaitė-Centras“ kainą. Tai siektų 56 mln. eurų. Todėl pirmosios atkarpos „Pilaitė-Centras“ tiesimo išlaidos siektų apie 448 mln. eurų. Žinoma, tokios sumos valstybės biudžetas skirti negali, todėl tikimasi projekto įgyvendinimui pritraukti privačius investuotojus, gauti finansavimą iš Europos Sąjungos fondų. Dalį išlaidų padengtų ir Lietuvos valstybės biudžetas. J. Zykaus teigimu, „Vilniaus metropolitenas“

į Lietuvą pritrauktų apie 2 mlrd. eurų investicijų, o įgyvendintas projektas atneštų kelių milijardų ekonominį efektą. Anot J. Zykaus, metro Vilniuje kasmet papildytų valstybės biudžetą 50 mln. eurų.

Metro statybos Vilniuje, žinoma, turi „už ir prieš“ argumentų. Visų pirma, eismo perkėlimas į požeminę erdvę labai prisidėtų prie transporto spūsčių problemos sprendimo. Metro transportas žymiai sumažintų miesto taršą. Projekto šalininkai siūlytų, įrengus metro, transporto priemonių eismą senamiestyje visiškai nutraukti. Teigiama, jog šiuolaikinių technologijų pagalba metro traukiniai ne tik naudotų elektros energiją, bet ir ją gamintų, traukinį stabdant ar vartojant nuokalne.

Metro statyba sukurtų naujų darbo vietų. Pasak J. Zykaus, būtų sukurta apytiksliai 5 tūkst. darbo vietų. Darbai įtrauktų ne tik transporto inžinerijos, bet ir archeologijos, geologijos, sociologijos, ekonomikos ir teisės sričių specialistus. Metro sistema Vilniuje prisidėtų prie modernaus vakarietiško miesto įvaizdžio formavimo.

Projektui nepritariantys arba juo abejojantys teigia, kad tokio transporto idėja yra finansiškai rizikinga. Jei ir pavyktų surinkti statybai reikalingas lėšas, panašių darbų analizė rodo, jog, kaip taisyklė, metro statybos išlaidos smarkiai viršija projekto pradžioje numatytas darbų kainas. Metro transportas pasižymi didelėmis eksploatacinėmis kainomis, o tai galėtų tapti rimta problema, jei po kelių dešimtmečių būtų apsispręsta sistemos valdymą perduoti į valstybės rankas. Nors tariamas gyventojų skaičiaus trūkumas nėra didelė problema, nes metro yra įrengtas ir tokiuose miestuose kaip Renas ar Lilis, kurių gyventojų skaičius atitinkami yra 207,1 ir 228,6 tūkst.,

Metropolitenas - visuomenei

Juozas Zykas

Mokslo visuomenės veiklos finansavimas metai iš metų mažėja, nes Lietuvos ekonomika dirba neefektyviai. Ypač atsilikusi ir lėtai vystoma susisiekimo infrastruktūra, kurios sukūrimas ir eksploatavimas yra valdžios rankose. Automobilių spūstyse prarandame milijardus. Neišvystytas geležinkelio transportas. Šiuo požiūriu Lietuva yra

paskutinėje vietoje Europoje. Pirmajame kelionių automobiliais kiekiu, nors pervežimų automobiliais savikaina yra kelis kartus didesnė nei geležinkeliu.

Ypač ekonomiškai efektyvus yra miestų geležinkelis – metropolitenas.

■ Nukelta į 6 p.

„Metro trasa“

■ Atkelta iš 5 p.

"Vilniaus metro trasų schema"

Panagrinėjus „Metro sąjūdžio“ specialistų surinktą informaciją, matyti, kad Europoje dažnas Vilniaus dydžio miestas turi metro. Oslas, Helsinkis, Stokholmas, Niurnbergas, Kopenhaga ir dar keliolikos Europos miestų metro, atsiranda darbo ne tik gyventojai kelis dešimtmečius naudojami bėginiu transportu ir kas antrą kelionę atlieka metro arba tramvajumi. Įrengti tramvajaus sistemą Vilnius jau pavėlavo, nes po gatvėmis yra paklota daugybė įvairios paskirties inžinerinių komunikacijų, tačiau metro įrengimui yra puikios galimybės. Apie 90 proc. metro tinklo galima įgilinti tik tris–penkis metrus nuo žemės paviršiaus, o atskirose vietose metro trasa eitų paviršiumi. Tik po senamiėsčiu metro trasa būtų įgilinta apie 20 metrų.

Labai svarbus yra politinis sprendimas leisti tarptautinėms verslo ir finansinėms struktūroms investuoti bei įrengti Vilniuje metropoliteną. Europos miestų patirtis rodo, kad pradėjus statyti metro, atsiranda darbo ne tik inžinerinių specialybių statybininkams, bet ir kitų visuomenės sluoksnių atstovams. Pradėjus diegti naują transporto sistemą, mokslininkai galėtų pasireikšti, kuriant efektyvesnio žemės šilumos kelevių saugumo sistemas. Metropolitenas taptų vienu iš svarbiausių sostinės civilinės saugos objektų. Mokslo visuomenė yra susirūpinusi artimiausia savo ateitimi, kai pasibaigs ES parama, kuri šiuo metu sudaro apie ketvirtadalį šalies biudžeto. Lietuvos valdžiai

dina sergamumą ir išlaidas sveikatos apsaugai. VGTU mokslininkų skaičiavimais vien 2007 metais automobilių spūstyse Vilnius prarado daugiau nei 1 500 milijonų eurų. Tai yra penkis kartus daugiau nei miesto biudžetas ir nepalyginamai daugiau nei valstybė skiria mokslui ir švietimui. Miestui ir jo priemiesčiams augant, šie nuostoliai vis didėja. Apklausos rodo, kad apie 60 proc. vilniečių susisiekimą laiko didžiausia miesto problema ir toks pat kiekis miesto gyventojų mano, kad problemą galima išspręsti tik metropoliteno pagalba.

Ilgiausiai trunkantis ir brangiausiai kainuojantis metropoliteno sistemos sukūrimo etapas yra politinis sprendimas. Jau keturi metai, kaip Seime yra svarstomas Metropoliteno įgyvendinimo įstatymas ir nėra žinoma, ar šios sudėties Seimas ryšis padėti tašką daugiau nei 40 metų šiuo klausimu visuomenėje vykstančiai diskusijai. Jeigu šis Seimas pritrūks drąsos apsispręsti dėl metro realizavimo būdo, Lietuvos piliečiai, eidami į rinkimus, turėtų paklausti norinčiųjų užimti vietą Seime, ar jie nusiteikę radikaliems, ilgai brandintiems susisiekimo infrastruktūros kūrimo sprendimams įgyvendinti.

Autorius yra „Metro sąjūdžio“ vadovas.

„Metro sąjūdžio“ fotoarchyvo nuotraukos.

■

EUROPOS REGIONŲ KOMITETE

ES miestų darbotvarkė – ateities miestams

Amsterdamo paktas – labai reišiojimas. Tokią poziciją Europos svarbus žingsnis Europai, regionų komiteto organizuotame tačiaū būtina stiprinti forume išdėstė vietos, regionų, naryrausybių bendradarbiavimą ir cionalinių ir ES institucijų atstovai. pasiryžimą, kad planas iš tiesų Regionų komiteto kartu su duotų naudos piliečiams. Miestų Nyderlandų savivaldybių asociaci-darbotvarkės paktas, kurį 2016 m. ja, Nyderlandų provincijų asociaci-gegužės 30 d. Amsterdame priėmė ja, Amsterdamo miestu, Šiaurės ES ministrai, gali prisidėti prie Olandijos provincija, ES regionų ir realios pažangos, sprendžiant miestų atstovais surengtame ES dideles miestų problemas: oro miestų darbotvarkės forume ES kokybė, migrantų įtraukimas, miestų darbotvarkės paskelbimas būstas, skurdas. Tačiau šį paktą buvo pavadintas ilgai lauktu laimė-tinkamai įgyvendinti būtinas visų jimu. „Po daugiau kaip dešimtmetį valdymo lygmenų ilgalaikis įsipa-trukusio laukimo, ES miestų

darbotvarkė tapo labai svarbiu žingsniu Europai. Sujungus svarbius ES teisės aktus ir įtraukus visus valdymo lygmenis, teisės ak-tai ir politikos priemonės geriau te-nkins realius mūsų augančių miestų poreikius. Vis dėlto finišo linijos dar nepasiekėme – dar pati pradžia ir mūsų sėkmė priklausys nuo nuola-tinio visų sprendimus priimančių subjektų, įskaitant ES institucijas, valstybes nares, miestus ir regio-nus, įsipareigojimo“, – pareiškė Eu-ropos regionų komiteto pirmininkas Markku Markkula.

■ Nukelta į 7 p.

■ Atkelta iš 6 p.

Todėl ir tikimės, kad ES miestų darbotvarkė suteiks realią progą paskatinti miestus pasinaudoti esamomis finansavimo galimybėmis ir pagerinti visų suinteresuotų partnerių bendradarbiavimą“, – sakė Lietuvos Respublikos aplinkos viceministrė, atsakinga už pastatų renovaciją, Šiaulių miesto savivaldybės tarybos narė ir ECR frakcijos koordinatore Regionų komitete Daiva Matonienė.

ES miestų darbotvarkė buvo sukurta, siekiant įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas į ES ir nacionalinės politikos formavimą ir

padidinti politikos efektyvumą. Darbotvarkė leis vietos ir regionų valdžios institucijoms kartu su ES ir nacionalinėmis institucijomis parengti veiksmų planus, reaguojant į didžiuosius miestų iššūkius, tokius kaip oro kokybė, migrantų įtraukimas, miestų skurdas ir būsto trūkumas. Pasiūlymai leis įvairiems valdymo lygmenims imtis bendrų iniciatyvų ir jomis prisidėti prie naujų teisės aktų rengimo bei pagerinti galiojančias ES taisykles.

Europos Komisijos sprendimas pritaikyti vietos ir regionų valdžios institucijoms remti skirtoms ES miesto politikos priemonėms vieno langelio principą buvo teigiamai įvertintas vietos vadovų kaip svarbus žingsnis, skatinant miestų prieigą prie finansavimo ir išdėstant esamas galimybes ir koordinavimo poreikius.

Apie Europos regionų komitetą

Šis komitetas yra visų ES valstybių narių regionų ir vietos atstovų asamblėja. Komiteto, kuris buvo įsteigtas 1994 m. pasirašius

Mastrichto sutartį, misija – įtraukti regionų ir vietos valdžios institucijas į ES sprendimų priėmimo procesą ir informuoti jas apie ES politiką. Europos Parlamentas, Taryba ir Europos Komisija konsultuojasi su Komitetu dėl regionams ir miestams aktualios politikos. Visi 350 Europos regionų komiteto narių ir 350 pakaitinių narių, norėdami jais tapti, turi turėti savo regiono ar miesto rinkėjų mandatą arba būti politiškai atskaitingi išrinktai asamblėjai. *Parengta pagal Europos regionų komiteto pranešimą.* ■

LIETUVOS UNIVERSITETŲ NAUJIENOS

Kuriamas aviacijos industrijos klasteris

Didžiausias pasaulyje keleivinis lėktuvas „Airbus A380“. KTU fotoarchyvo nuotr.

Kauno regione verslas ir aukštosios mokyklos kuria pirmąjį Europoje aviacijos inžinerijos įmonių ir švietimo įstaigų klasterį. Rengiant sertifikuotus specialistus ir oro uostą sujungus su Laisvąja ekonomine zona, Kaune bus galima priimti ir remontuoti net ir didžiuosius transatlantinius orlaivius, kurių remonto vertė gali siekti nuo kelių šimtų tūkstančių iki kelių milijonų eurų. Kauno technologijos universitetas pasirašė bendradarbiavimo sutartį su orlaivių inžinerijos ir remonto bendrovėmis „Helisota“, „Termikas“, „DOT LT“, „Sportinė aviacija ir Ko“, „Kaukas Aircraft Maintenance Services“ ir „FL Technics“. Šių įmonių atstovai pabrėžė, kad Lietuvoje sparčiai besiplėtojant aviacijos verslui, sparčiai didėja sertifikuotų orlaivių techninio aptarnavimo techninės priežiūros specialistų poreikis. Skaičiuojama, kad per ateinančius 5 metus reikėtų 600-800 tokių specialistų.

Pasak KTU rektoriaus Petro Baršausko, vienas pagrindinių Universiteto tikslų – studijos, atitinkančios šiuolaikiškus reikalavimus. Pasirašius bendradarbiavimo sutartį su aviacijos inžinerijos įmonėmis, studentai galės jose atlikti praktiką, tobulinti savo įgūdžius bei būti naujai besiformuojančio aviacijos inžinerijos klasterio Kaune dalimi. Analitikai pabrėžia, kad aviacija yra labai sparčiai auganti pramonės sritis. Metinės aviacijos

kompanijų pajamos per pastaruosius kelis dešimtmečius padvigubėjo.

Specialistų poreikis

Aviacijos ir susijusiuose sektoriuose dirba apie 63 mln. specialistų visame pasaulyje, iš jų beveik 10 mln. – tiesiogiai aviacijos srityje. Aviacijos industrijose šiuo metu Lietuvoje dirba apie 3 tūkst. žmonių. Maždaug pusė jų susiję su remonto veikla ir yra aukštos kvalifikacijos specialistai. Per artimiausius 5 metus specialistų poreikis gali siekti 600 – 800 specialistų, o tai yra beveik pusė šiandien industrijose dirbančių specialistų. Lietuva užima apie 80 proc. Balti-

Oro uosto plėtra – su LEZ

Kauno oro uostas, turėdamas vieną ilgiausių kilimo-tūpimo takų Baltijos šalyse, yra atvira vieta infrastruktūros plėtrai. Labiausiai Kaune vystoma plėtra pietinėje pusėje, kuri eina link Kauno laisvosios ekonominės zonos. Oro uosto ir laisvosios ekonominės zonos jungtis suteikia galimybes kurti remonto organizacijas veikiančias su žemiausiais kaštais regione. Kauno oro uostas be apribojimų gali priimti plataus fiuzeliažo orlaivius. Tai didelis pranašumas regione svarstant itin brangių tokių orlaivių aptarnavimą“, – teigia VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ aviacijos investicijų konsultantas Karolis Matulaitis.

aptarnavimą. Tačiau variklių, važiuoklės ir įvairių komponentų remontas gali būti atliekamas atokiau nuo tūpimo ir kilimo takų. Būtent tokios dirbtuvės galėtų įsikurti Kauno LEZ.

Nepaisant vieno sparčiausių Europoje pervežamų keleivių skaičiaus augimo, Lietuva vis dar ženkliai atsilieka nuo Vakarų Europos šalių, kuriose vienam gyventojui tenkantis skrydžių skaičius yra beveik dvigubai didesnis. Dar viena vystymosi kryptis Lietuvos aviacijos verslui – krovinių pervežimas. Nors kol kas krovinių srautai nėra dideli, tačiau patogi šalies geografinė padėtis tarp Rytų ir Vakarų leidžia tikėtis ateityje tapti svarbiu krovinių persikirstymo tašku.

Pirmieji Europoje

„Investuok Lietuvoje“ eksperto teigimu, kvalifikuotų specialistų rengimas yra pagrindinė problema, su kuria susiduria Europos orlaivių aptarnavimo ir remonto bendrovės. „Industrijai reikalingi darbuotojai, kurie, baigę specialius mokymus ir turi licenziją. Tai, ką šiandien darome Lietuvoje, ką daro KTU, yra labai stiprus ir didelis žingsnis į priekį, kad Lietuvoje atsirastų organizacija, kuri užtikrintų specialistų rengimą pagal tokią programą, kurios reikalauja Europos aviacijos saugumo agentūra (EASA). Programa būtų vykdoma universitete, anglų kalba ir turėtų valstybės remiamą poziciją. Tokios tūkstančius eurų kainuojančios studijos studentui būtų praktiškai nemokamos. Tai būtų unikalus atvejis visoje Europoje“, – teigia K. Matulaitis.

KTU ir aviacijos įmonių atstovų susitikimas. KTU fotoarchyvo nuotr.

jos šalių orlaivių techninės priežiūros, remonto ir kapitalinio remonto paslaugos rinkos. Maždaug pusę jos užimantis Kaunas turi potencialo tapti pagrindine šalies rinka. Latvijoje yra tik keletas smulkių aviacijos inžinerijos organizacijų, Estijoje veikia apie 300 darbuotojų turinti įmonė, kuri, kaip ir lietuviai, užsiima populiariausių pasaulyje orlaivių „Boeing 737“ ir „Airbus 320“ remonto.

Lėktuvas oro uoste. KTU fotoarchyvo nuotr.

■ Nukelta į 8 p.

■ Atkelta iš 7 p.

Skaičiuojama, kad Lietuvoje veikiančios inžinerinės aviacijos įmonės šiandien galėtų iš karto priimti apie 250 žmonių. Dalis jų prisidėtų prie verslo plėtros, dalis pakeistų užsienio atvykusius specialistus. daugiau savo darbą išmanančio personalo. KTU studentai aviacijos šios komunikacijos skyriaus prapra- nešimą.

Stažuotė Kinijoje pakeitė požiūrį į pasaulį

Šią vasarą būsimieji Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto ketvirtakursiai Rolanda Blinovaitė ir Liudvikas Paukštė turbūt atsimins visą gyvenimą. Telekomunikacijų fizikos ir elektronikos studentai pateko tarp dešimties Lietuvos studentų, kuriems nusišypsojo laimė vyksti į dviejų savaitių telekomunikacijų bendrovės „Huawei“ organizuotą stažuotę Kinijoje. Rolandai su Liudviku, besidomintiems telekomunikacijų fizika, dalyvauti atrankoje pasiūlė universiteto Telekomunikacijų mokslo centro vedėjas doc. Kęstutis Svirskas.

Mokėsi kinų kalbos

Stažuotė buvo padalyta į dvi dalis. „Pirmoji savaitė Pekine buvo skirta kinų kalbai ir kultūrai. Lankėme kaligrafijos, piešimo pamokas, mokėmės kalbėti kiniškai. Turėjome puikią ir energingą kinų kalbos mokytoją. Nors pamokos trukdavo šešias valandas per dieną, tačiau laikas neprailgdavo. Grįžę sužinojome, kad kinų kalbos mokėmės viename geriausių Kinijos uni-

versitetų – Pekino kalbos ir kultūros universitete. Po tokių kursų pavyko net parduotuvėje susikalbėti“, – prisimena Rolanda. Visi stažuotėje dalyvavę studentai lankėsi Vasaros rūmų parke, Uždraustajame mieste, Tiananmenio aikštėje, kopė į Didžiąją kinų sieną.

Liudvikas su Rolanda turėjo galimybę užkopti ir į Didžiąją kinų sieną. Nuotrauka iš L. Paukštės archyvo.

Kas yra „Huawei“?

Antrą savaitę studentai praleido Šendžene, pagrindinėje „Huawei“ būstinėje. Šiai Kinijos telekomunikacijų kompanijai priklauso ištisas rajonas su universite-

tu, viešbučiais, biurais, mokymo centrais, parodų salėmis, paslaugų kompleksas skirtas darbuotojams mokytis ir jų kvalifikacijai kelti. Čia studentai klausė paskaitų apie optinius tinklus, 2G, 3G, 4G technologijas, atliko laboratorinius darbus, komandines užduotis: turėjo sukurti mobiliojo ryšio tinklą, prieigą prie interneto ir televizijos paslaugų. Jie susipažino su „Huawei“ produktais ir naudojimo galimybėmis. Stažuotė padėjo susieti iš

pirmo žvilgsnio nesuderinamus dalykus. „Neretai pas mus pritrūksta pabrėžimo, kur viena ar kita disciplina, kurią mokomės, gali būti pritaikyta. Pritrūksta tarpdalykinio susiejimo“, – teigia Liudvikas. Dėl to studentams kyla klausimų apie kurio

nors dalyko reikalingumą ir praktinį panaudojimą. Studentų vertinimu, žinių susiejimas į darnią visumą buvo didžiausias stažuotės privalumas.

Kitoks požiūris į darbą

„Ši kelionė pakeitė mano požiūrį į pasaulį. Pekine gyvena 23 milijonai žmonių. Paskutinėmis dienomis pradėjau galvoti apie žmogaus vertę. Neįsivaizduoju, kaip ją ir save suvokia patys kinai, kai jų tiek daug. Be to, ten kitoks požiūris į darbą ir santykis su valdžia, nes dauguma įmonių pavaldžios vyriausybei“, – Lietuvos ir Kinijos skirtumus vardija Rolanda. Pasak jos, iš kinų galėtume pasimokyti kitokio požiūrio į darbą. Ten, skirtingai nei pas mus, vertinamas bet koks darbas, net ir kasininko. „Apibendrinant būtų galima pasakyti, kad reikia nebijoti bet kokio darbo, didžiuotis juo ir atlikti kaip įmanoma geriau, – samprotauja Liudvikas. Rolanda priduria, kad iš kinų galėtume pasimokyti ir vidinės ramybės. Parengta pagal Vilniaus universiteto naujienas.

LIETUVIAMS STUDENTAMS – STAŽUOTĖ NASA CENTRE

Inžinerinės informatikos specialistė iš VGTU

Julija Semeneko. VGTU fotoarchyvo nuotr.

Trečius metus inžinerinę informatiką studijuojanti Julija Semeneko kartu su trisdešimt atrinktų studentų iš viso pasaulio dešimt savaitių stažuosis NASA Ameso mokslinių tyrimų centre. Su Julija kalbamės apie lūkesčius, aistrą kosmosui ir laužomus stereotipus.

augusi atradau informatiką. Kodėl susidomėjai stažuote NASA? Kai Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA) paskelbė konkursą šiai stažuotei, pagalvojau, o kodėl gi nepabandžius? Smaugiausia, kad ši stažuotė apjungs tiek mano programavimo žinias, tiek

Esu būsimoji jau minėtą vaikystės pomėgį. Neabejojau, jog bus didelis konkursas, labai daug talentingų žmonių, bet, pasirodo, viskas įmanoma. Kaip reagavai, kai laimėjai šią stažuotę?

Nuo vaikystės Kai sužinojau, kad važiuosiu į domėjaisi astronomija, kosmosu, labai patiko žvaigždės, turėjau daug šios tematikos knygų. Jas pradėjau „krimsinti“, vos tik pramokusi skaityti. Pabrėžimo, kur viena ar kita disciplina, kurią mokomės, gali būti pritaikyta. Pritrūksta tarpdalykinio susiejimo“, – teigia Liudvikas. Dėl to studentams kyla klausimų apie kurio

Kai stažiuosiu į NASA, negalėjau patikėti! Labai įdomu pamatyti Ameso tyrimų centrą, nes tai yra vienas iš didžiausių žmonijos mokslų centrų. Įdomu pamatyti, kokie žmonės ten dirba, kaip jie dirba, kokių lūkesčių, minčių, svajonių turi. Padirbėti su jais – stebuklinga galimybė. Dirbsiu su komanda, kuriančia atviro kodo programą mobiliems įrenginiams. Ar IT srityje nesijauti vieniša tarp daugybės vaikinių?

Kaip manai, kokios įtakos ši stažuotė turės tavo ateities karjerai?

Žinoma, gyvenimo aprašyme turint įrašą apie stažuotę NASA, atsidarys nemažai durų. Ar gausiu darbo pasiūlymą iš NASA, tikrai nežinau, bet tai būtų labai didelis iššūkis.

Ką norėtum veikti ateityje, baigusi studijas?

Visas programavimas man yra kaip savotiškas detektyvinis žaidimas: yra problema ir reikia rasti jos sprendimą. Randi sprendimą – ap- lanko malonus jausmas, kad tai man pavyko! Tuomet sprendi jau kitą problemą, viskas vėl prasideda iš naujo. Informatikoje nėra monotoniškos, visuomet turi sugalvoti kažką naujo, rasti klaidą, kasdien turi naują užduotį, naujus iššūkius. Parengta pagal VGTU Viešosios komunikacijos direkcijos pranešimą.

Fizikas iš Vilniaus universiteto

Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto studentas Liudvikas Paukštė, grįžęs iš stažuotės Kinijoje, vėl krausis lagaminus. Rugpjūčio pabaigoje jis pradės keturių mėnesių stažuotę JAV Nacionalinės aeronautikos ir kosmoso administracijos (NASA) Ames'o mokslinių tyrimų centre.

„Pamatyti, kaip dirba tokios organizacijos, turbūt yra ne

Džiaugiuosi, kad turėsiu tokią galimybę“, – sako L. Paukštė. Jis prisidės prie biologinių darinių imituojančio optinio sensoriaus, fiziologiškai panašaus į musės akį, kūrimo, testavimo ir tobulinimo. Dėl tokio panašumo šis sensorius ir vadinamas „Musės akimi“. Jis skirtas lėktuvų sparnų nuokrypiui matuoti realiuoju laiku. VU studentą sudomino šis projektas, atitinkantis

studijų sritį. Telekomunikacijų fiziką ir elektroniką studijuojantis L. Paukštė praktiką atliko VU Lazerinių tyrimų centre, kur išbandė 3D spausdintuvą. Ši patirtis studentui pravers ir Ames'o mokslinių tyrimų centre. Perna NASA centre, esančiame Palo Alto, Kalifornijos valstijoje, stažavosi du Vilniaus universiteto studentai – iš Fizikos ir Gamtos

mokslų fakultetų. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrai 2014 m. pasirašius bendradarbiavimo sutartį su NASA, Lietuvos studentams atsiųdė galimybės padirbėti NASA tyrimų centre, naudotis jos infrastruktūra ir ištekliais, įgyti patirties bendradarbiaujant su NASA mokslininkais ir inžinieriais. *Parengta pagal Vilniaus universiteto naujienas.*

SVARSTOME AKTUALIAS PROBLEMAS

Kur dingsta pinigai?

Rekomendacijos gyventojų pajamų politikai

Prof. Romas Lazutka, dr. Jekaterina Navickė

Nors oficiali statistika rodo ne tik Lietuvos ekonomikos augimą, bet ir gerus tarptautinės prekybos, kainų stabilumo bei valstybės skolinimosi rodiklius, tačiau emigracija nemažėja, ekonominę šalies padėtį daugiau lietuvių vertina blogai nei gerai. Nespinduliuoja tautiečiai ir optimizmu dėl ateities. Mokslininkai mano, kad toks prieštaravimas reikalauja viešos diskusijos ir valdžios dėmesio šiai temai. Vilniaus universiteto ekonomikos ir socialinės politikos dėstytojai Lietuvai pateikia rekomendacijas dėl gyventojų pajamų politikos.

Kodėl reikalingas politinis įsikišimas į gyventojų pajamas?

1 lentelė

Disponuojamos gyventojų pajamos ir emigracija*

Vidutinės metinės disponuojamos pajamos 2013 m., 1000 eurų PGP		Emigracija 2013 m., asmenys 1000 gyv.	
Slovėnija	15,9	Slovakija	0,5
Čekija	15,0	Čekija	2,5
Lietuva	14,8	Bulgarija	2,7
Slovakija	14,8	Vengrija	3,5
Lenkija	13,9	Kroatija	3,6
Estija	13,0	Estija	5,1
Vengrija	12,6	Slovėnija	6,5
Kroatija	12,3	Lenkija	7,3
Latvija	11,5	Rumunija	8,1
Rumunija	11,5	Latvija	11,2
Bulgarija	8,9	Lietuva	13,1

*Čia ir kitur, jei nenurodyta kitaip, visi rodikliai suskaičiuoti autorių, remiantis Eurostat.

Gyventojų pajamų politikos labai neigiamai vertinamą ekonominę emigraciją. Stebina ne tiek ypatinga valstybės intervencija suiručių metais. Tad kvietimas imtis šios priemonės gali stebinti. Tačiau Lietuvoje, nepaisant išoriško makroekonominio stabilumo, yra dideli nacionalinių pajamų pasiskirstymo netolygumai. Jie lemia daugumos

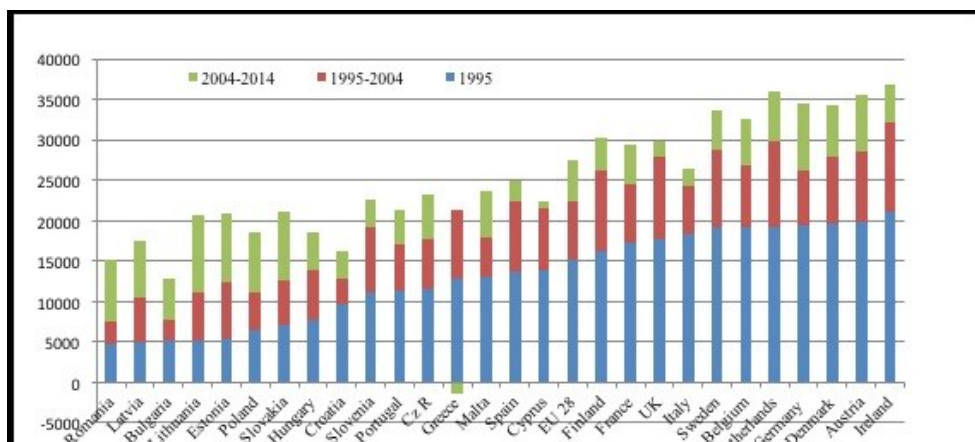
nors tai tiesa. Galėtume sakyti, išsipildė Sąjūdžio metų svajonės. Oficiali statistika rodo ne tik ekonomikos augimą, bet ir gerus tarptautinės prekybos, kainų stabilumo, valstybės skolinimosi rodiklius.

Tačiau rizikinga girti Lietuvos ekonomiką, nes skeptikai ne tik baksnoja į emigracijos rodiklius, eiles „Lidl“ parduotuvėse, bet ir turi tyrimais pagrįstų įrodymų. Ekonominę šalies padėtį daugiau lietuvių vertina blogai nei gerai. 2015 m. „Eurobarometro“ duomenimis, 55 proc. ją

laikė labai bloga arba gana bloga ir tik 42 proc. – labai gera arba gana gera. Nedaug optimizmo ir dėl ateities – 60 proc. gyventojų mano, kad ekonominė padėtis liks tokia pat, 18 proc. – kad pablogės ir tik 26,5 proc. tikisi pagerėjimo. Savo gyvenimo standartais patenkinti tik kiek daugiau kaip pusė – 56 proc. – gyventojų. Tuo lenkiame tik tris nesėkmingas ES šalis: Graikiją, Vengriją ir Bulgariją. Kone pusė Lietuvos gyventojų (48 proc.), „Eurobarometro“ 2014 m. duomenimis, nuogaštavo, kad gali patekti į skurdą. Negalima tokių nuostatų priskirti tik dažnai minimam nepagrįstam lietuvių pesimizmui.

Akivaizdu, kad toks makroekonominių rodiklių ir žmonių situacijos vertinimo bei emigracinių nuostatų prieštaravimas reikalauja viešos diskusijos ir valdžios dėmesio.

■ Nukelta į 10 p.

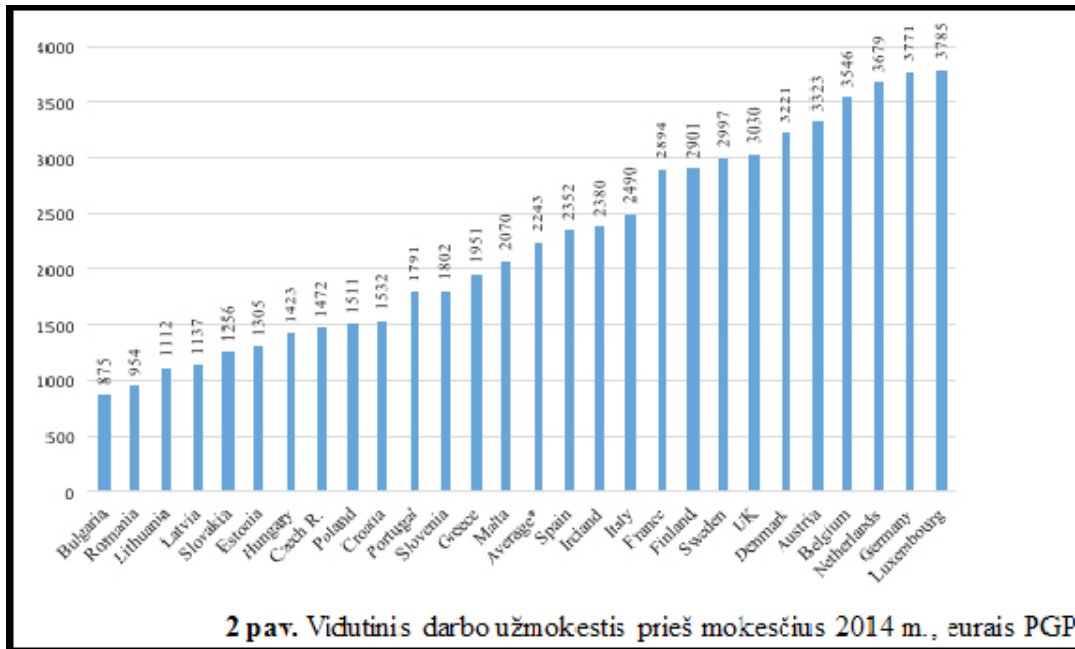
1 pav. Bendrasis vidinis produktas vienam gyventojui, eurais PGP.

*Pastaba: vietoje 1995 m. Airija 1998, Kroatija 2000.

Vidutinėmis disponuojamomis pajamomis priartėjome prie lyderių Slovėnijos ir Čekijos. Tik nuo jų kiek reikšmingiau atsiliekame ir pagal BVP vienam gyventojui. Lietuvos BVP per narystės ES dešimtmetį išaugo daugiausia. Už nugaros paliko visos kitos pokomunistinės šalys, esame beveik lygūs su Estija ir Slovakija. Stagnuojančios senbuvės Graikija ir Portugalija prie mūsų priartėjo iš kitos pusės. Vidutiniškai vienam gyventojui gaminame tris ketvirtadalius ES vidurkio. Pasiekėme 1990 metų Vokietijos ar Jungtinės Karalystės lygį. Tai žinia, kuria daug kas nepatikės,

■ Atkelta iš 9 p.

2 pav. Vidutinis darbo užmokestis prieš mokesčius 2014 m., eurai PGP

Sunkiausia nuginčyti mažas algas

Augant BVP atitinkamai turėtų didėti darbo ir kapitalo pajamos. Tačiau vidutinė lietuviška alga lenkia tik bulgariškąją bei rumuniškąją ir yra daugiau kaip du kartus mažesnė už ES šalių vidurkį.

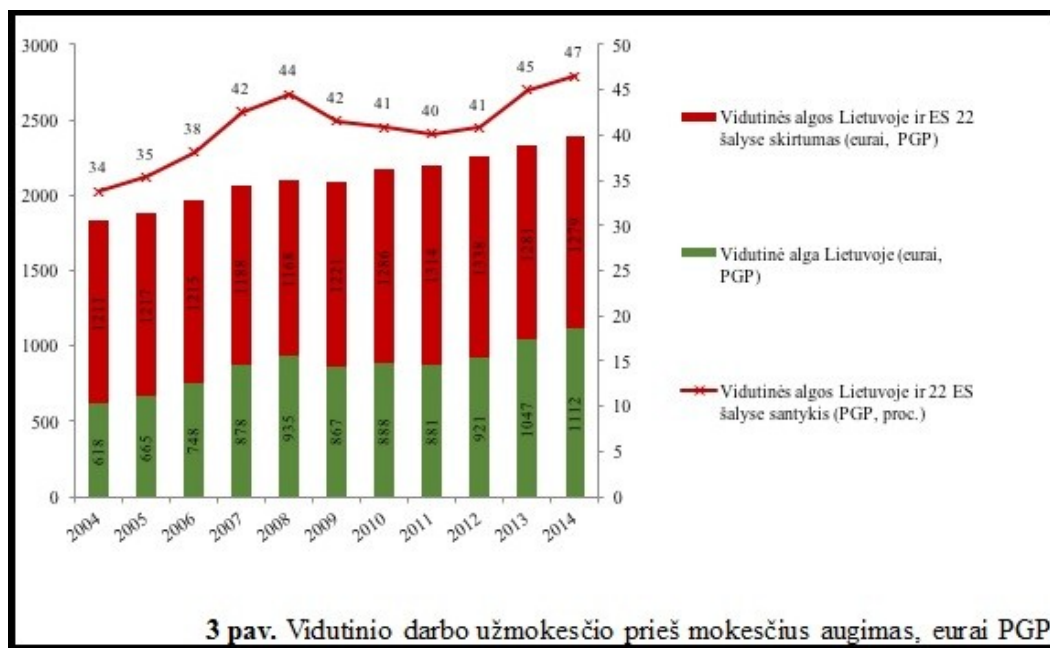
Žinoma, algos per narystės ES dešimtmetį Lietuvoje pakilo nuo 34 iki 47 proc. ES vidurkio. Tačiau absoliutus skirtumas nesumažėjo. 2004 m. lietuviška vidutinė alga buvo 1211 eurų mažesnė už vidutinę ES, o 2014 m. šis skirtumas padidėjo iki 1279 eurų (į kainų skirtumus tarp šalių, kaip ir kitais atvejais, atsižvelgta). Pastarasis skirtumas, nors ir rečiau pateikiamas ekonominėse

apžvalgose, yra reikšmingas. Juk svarbu ne tik kiek procentų atlyginimas skiriasi nuo kitos šalies gyventojų algos, bet ir kiek eurų žmogus turi mažiau ir kiek dėl to

Alga svarbi ne tik tuo, kad ji yra didžiosios dalies gyventojų pagrindinis pajamų šaltinis. Nuo jos labai priklauso ir pensija, todėl atlyginimų dydis lemia apie dviejų

mažiau gali vartoti. trečdalių gyventojų požiūrį į Dar liūdniau, kad ekonominę šalies sėkmę. algos Lietuvoje, kitų Jeigu pagal BVP ES nusileidžia-tyrėjų vertinimais, iki me ketvirtadaliu, o algomis – šiol nesiekia pusiau, kur dingsta pinigai? Juk su-paskutinių sovietme-kurtas BVP parduodamas, virsta na-čio metų vidutinės-cionalinėmis pajamomis ir pasi-realios algos (žr. Leon skirsto tiems, kas dalyvavo jį ku-Podkaminer, De-riant, t. y. darbo ir kapitalo savinin-velopment Patterns of kams. Funkcinis nacionalinių Central and East Eu-pajamų pasiskirstymas tarp gamy-ropean Countries in bos veiksmų rodo, kad darbo dalis the Course of Transi-tion and Following proc. ES šis rodiklis priartėjęs prie EU Accession, Vienna 60 proc. Šis 10 proc. skirtumas Institute for Interna-reikšmingas, nes nulemia apie penk-tadalį algos. Tiek vidutiniškai atly-ginimai Lietuvoje galėtų būti dides-ni, jei funkcinis nacionalinių paja-mų pasiskirstymas būtų artimas ES vidurkiui ar panašus į Estijos. Tuo-met estus būtume pasiviję ne tik BVP vienam gyventojui, bet ir vidu-tine alga.

Lietuvoje tik žodžiais aukštiname darbščius žmones, bet darbo įvertinimas pinigais nėra pakankamas – atlygini-mais gerokai atsiliekame net nuo tų šalių, kurias lenkiame ekonomine plėtra. (Tęsinys – kitame numeryje)

3 pav. Vidutinio darbo užmokesčio prieš mokesčius augimas, eurai PGP

Tekstas parengtas vykdant LMT finansuojamą tyrimą „Pa-jamų pasiskirstymo veiksniai: darbas, kapitalas ir gerovės valstybė“ (Nr. GER-007/2015). Šaltinis: Vilniaus universiteto naujienos

MININT BIBLIOTEKŲ METUS

Deimantų vainikas bibliotekai ir bibliotekininkams

Prof. Ona Voverienė

Ne tik grasinimai ir blogos žinios pasiekia Lietuvą iš Rusijos. Pasiekia ir geros. Viena iš jų –draugų ir bičiulių iš

Maskvos straipsniai spaudoje ir nėje literatūroje: idėjos – dar gyvos, knygos, liudijantys, kad nežiūrint pradėtus darbus tęsia jaunoji karta, aršių politinių batalijų valdžių vir- o buvę kolegės iki šiol mus mini šūnėse, tarp mokslininkų, rašytojų, geru žodžiu ir linki mums kūrybi-įvairių kultūros sričių specialistų, nės sėkmės. gyvenančių Lietuvoje ir Rusijoje, Dar taip neseniai iš savo daktari-vyksta normalus bendravimas ir nės (habil.dr.) disertacijos opone-bendradarbiavimas, palaikomi ntės, vienos produktyviausių Rusi-asmeniniai ir dalykiniai ryšiai. Iš 93 mano buvusių kolegų ir draugų ne tik Rusijoje, bet ir visoje buvusios SSRS teritorijoje, atsirado tik du profesoriai, kurie išsižadėjo drau-gystės dėl politikos. Su dalimi bu-vusių bičiulių jau niekada nesusi-tiksime – jie iškeliavo į amžinybę. Su likusiais gražiai bendraujame, keičiamės knygomis ir kita infor-macija. Svarbiausia, kad mūsų dar-bai tebecituojami Rusijos moksl-i-įvykiai, bet ... ne visuma.

Apie knygos autorę

Knygos „Šviesk ir bus šviesu“ autorė T. Karatygina, savo giminėje buvusi jau antrosios kartos bibliote-kininkė, bibliotekininkystės moks-lininkė, prof. Levo Vladimirovo kvietimu ne kartą skaičiusi paskaitas Vilniaus universitete buvo nuolatinė Tarptautinės bibliotekini-nkų asociacijos (IFLA) narė. Šios asociacijos posėdžiuose ji susipaži-no su Bibliotekininkystės sekcijos vadovu prof. L. Vladimirovu, tapo jo kolege, kurią jis gerbė ir nuolat girdavo už kūrybingumą ir produk-tyvumą bibliotekininkystės mokslo plėtroje.

■ Nukelta į 11 p.

■ Atkelta iš 10 p.

Tatjana Fiodorova, sekdamą savo tėvelio, žymaus Rusijos bibliotekininko pavyzdžiu, niekada neabejojo, kad jos pašaukimas – bibliotekininkystės mokslas. 1959 metais baigusi Maskvos valstybinį kultūros institutą, ji buvo pakviesta jame dėstyti. Visą gyvenimą didžiavosi ir savo institutu, ir savo profesija. Monografija „Šviesk ir bus šviesu“ skirta šio instituto įkūrimo 85-rių metų jubiliejui.

Prof. T. F. Karatygina prieš imdamasi minėtos monografijos, jau buvo parašiusi šias knygas: „Mokytojų portretai praėjusio šimtmečio veidrodyje“ (Portretų učitelev zerkale ušedšego veka, 2002); „Kad laikmečių ryšiai netrūkinėtų“ (Čtob ne raspalasj sviazj vremen, 2005); „Specialiosios bibliotekos šalies istorijos kontekste“ (Specialnyje biblioteki na fone istoriji strany, 2012). Ji paskelbė per 500 mokslinių ir mokslo populiarinimo straipsnių. Profesorė, dar spėjusi pasidžiaugti išleista jos svarbiausia knyga „Šviesk ir bus šviesu“, apibendrinusia jos visus ankstesnius tyrimus, išėjo į amžinybę 2016 m. vasaryje. Jos šviesų atminimą, mes, buvę kolegos, nusinešime į savo saulėlydžius. O iš paskutinės jos knygos, kurią priėmėme kaip testamentinę, dar ilgai švies ir šildys jos išmintis ir meilė bibliotekininkystės mokslui.

Šviesk ir bus šviesu

Knygą „Šviesk ir bus šviesu“ sudaro pratarmė ir 7 skyriai: „Profesiologija bibliotekos mokslo personifikacijos kontekste“, „Laikas neištrina vardų“, „Mums norėtųsi būti išgirstiems“, „Kad laikmečių ryšiai netrūkinėtų“, „Šlovė mūsų mokytojams“, „Mokytojų ir kolegų portretai laiko veidrodyje“, „Žodis, žodžiai, garbė, knyga, biblioteka – žvilgsnis iš šimtmečių glūdumos“. Knyga – 507 puslapių apimties, meniškais viršeliais, parašyta gražiu pakylėtu stiliumi ir poetiška kalba. Daug metaforų, skirtų idėjoms ir žmonėms, ypač bibliotekininkams, tarp jų ir pačios profesorės mokytojams. Knygoje pateikta bibliotekų veiklos ir bibliotekininkystės mokslo istorija nuo seniausių laikų iki šių dienų. Dalis jos kūrėjų gyvena iki šiol, keldami savąjį mokslą į aukštesnį klasikinį mokslų lygmenį.

Knygos įvade aptariami dabartinių bibliotekų uždaviniai, kuriant šiuolaikinę globaliąją informacinę

visuomenę. Šiame laikotarpyje bibliotekoms keliamas itin atsakingas uždavinys – harmonizuoti socialines institucijas, kurios pasaulio mastu turėtų keistis kultūros ir humanistinėmis vertybėmis. Todėl šiuolaikiniai bibliotekininkai turėtų tapti pagrindiniais informacinės visuomenės vadybininkais. Aukščiausio lygmens bibliotekininkų profesinės savivokos formavimas tampa vienu iš svarbiausių uždavinių. Informaciniėje visuomenėje bibliotekininko profesija tampa unikalia: jo socialinė misija specialybių, susijusių su informacija, sistemoje tampa ir įvairine, ir šaltiniu, ir pagalbininku kitų specialybių atstovams kultūros, švietimo, mokslo kūrimo ir specialistų ugdymo procesuose bei jų

Žymiausi bibliotekininkai istorijos tėkmėje

Prie žymiausių pasaulio bibliotekininkų panteono vartų – Anglijos valstybės veikėjas, anglikonų bažnyčios vyskupas, bibliofilas Ričardas de Biori (1287-1345), kūręs dabartinio mokslo formavimosi priešaušryje. Istorikams žinomas vienintelis jo mokslinis traktatas „Knygos mylėtojai“, išleistas jo mirties metais – 1345-aisiais. Rusijoje šis veikalas išleistas 1984 m. Tai bibliofilo testamentas, kurio svarbiausias teiginys: „Žmogaus vertė istorijoje apibūdinama ne tiek tuo, ką jis palieka po savęs, bet žymiai daugiau tuo, kaip jis įtakojo savo amžininkus, o per juos ir būsimąsias kartas“

gos ir 18 a. pradžios mokslininkų, matematikas, filosofas, visuomenės veikėjas, Prūsijos mokslų akademijos įkūrėjas Gotfrydas Leibnicas (1646-1716). 1676-1716 jis vadovavo Hanoverio ir Viofenbiutelio karališkosioms bibliotekoms ir pasaulyje garsėjo mokslo istorijos žinomis. Rusijos caras Petras I jį pakvietė tapti savo patarėju mokslo ir švietimo klausimais ir šis dar spėjo paruošti Rusijos valstybinio valdymo, švietimo bei mokslo vystymo projektą.

Bibliotekose dirbo vienas žymiausių Šviečiamosio laikotarpio rašytojų, dramaturgas, Prūsijos akademijos narys, Rūmų patarėjas Gotholdas Efraimas Lesingas (1729-1781), pirmasis pasaulyje inicijavęs ir pradėjęs leisti tęstinį leidinį „Teatro biblioteka“ (1754-1758) bei žymusis rusų literatūros kritikas ir rašytojas Visarionas Belinskis (1811-1848). O genialusis fizikas, Nobelio premijos laureatas A. Einšteinas, savo darbus parašęs ir išleidęs, dirbdamas patentų biure, yra rašęs: „Vienintelės pareigos, kuriose norėčiau dirbti, būtų universiteto profesoriaus arba bibliotekininko viešojoje bibliotekoje“. Bibliotekoje dirbo lietuvių ir lenkų poetas Adomas Mickevičius (1798-1855). Nuo 1852 metų jis darbavosi Prancūzijoje, Arsenalo bibliotekoje. Su bibliotekomis susiję ir daugelis kitų žymiausių pasaulio žmonių, apie kurių bibliotekininkystės istorija dar tyli.

Antrasis knygos skyrius skirtas žymiausiems Rusijos bibliotekininkams, stovėjusiems prie bibliotekininkystės mokslo formavimosi ištakų: L. B. Chavkinai, B. S. Bodnarskiui, G. K. Derman, F. I. Karatyginui, S. M. Kulikovui ir bibliotekininkystės profesoriui Levui Vladimirovui iš Lietuvos. Knygoje pateikiamos jų gyvenimo, mokslinės kūrybinės ir pedagoginės veikos apybraižos, paminėti jų publikuoti darbai, aptariamas jų įnašas į bibliotekininkystės mokslo raidą.

Trečiajame skyriuje aprašyta Maskvos valstybinio kultūros instituto, 2014 metais šventusio savo 85-rių metų veiklos jubiliejų, istorija, to instituto studentų ir absolventų likimai. Tarp pirmųjų instituto dėstytojų buvo Antrojo pasaulinio karo dalyvių. Tai prof. I. I. Abramovas, prof. J.V. Grigorjevas ir kt., kurie grūdinosi karo audrose, brendo jo negandose ir gaisrų pašvaistėse.

■ Nukelta į 12 p.

Nuotraukoje: monografijos „Šviesk ir bus šviesu“ viršelis.

rezultatų skleidimui viešojoje erdveje. Informacinės erdvės globalizacijos sąlygomis vienu svarbiausiu tos savivokos elementu tampa ryšių tarp įvairiausių kultūrų tolerantiškumas. Iš čia ir knygos pavadinimas „Šviesk ir bus šviesu“, nes jos tekstas – apie tuos, kurie paliko po savęs pasaulį šviesesnį.

Turtinga ir įdomi bibliotekų ir bibliotekininkystės mokslo istorija. Bibliotekose dirbo, joms vadovavo ir tikriausiai savo talentus brandino, bibliotekose sukauptų žmonių intelekto lobių paskatinti, aukščiausias mokslo ir kultūros viršukalnes pasiekę mokslininkai ir rašytojai. Vienas garsiausių 17 a. pabai-

■ Atkelta iš 11 p.

Knygoje pateikiami jų prisiminimai. Čia aprašoma stiprios ir valingų moters – Genrietos Karlovnos Derman, pirmosios instituto direktorės gyvenimo ir veiklos istorija, jos vaidmuo inicijuojant ir kuriant institutą, formuojant dėstytojų ir studentų kontingentą, rengiant pirmuosius specialistų rengimo planus, programas ir mokymo priemones, atsižvelgiant į Rusijos to istorinio laikotarpio sudėtingą politinę padėtį.

Kerintis ir įkvepiantis visais aspektais, istoriniu, dalykiniu ir net romantiniu poetiniu stiliumi yra paskutinysis to skyriaus poskyris – „Pamaskvės Sorbonos poetinis metraštis“. Jame knygos autorė su didžiausiu susižavėjimu pasakoja apie savo kolegos profesoriaus M. E. Joffės dviejų tomų (400 p.) eiliuotą poemą „Pamaskvio Sorbona prie žiedinio kelio“, kuri pasaulį išvydo prieš gerokus du dešimtmečius. Profesoriaus poetinis talentas bren-do nuo 1953 metų tame institute, kai jis dar būdamas studentu pradėjo savo eilėraščius publikuoti instituto sienlaikraštyje, prisidengęs slapyvardžiu „Optimistenko“.

Nepalaužiamą optimizmą ir dieviškąją kūrybinę kibirkštį šis profesorius išsaugojo visame savo ne-

lengvame kelyje. Dvitomyje publikuoti jo eilėraščiai skirti instituto dėstytojams ir jo kolegoms studentams – 103 poemoje apdainuotoms asmenybėms. Knyga buvo išleista tik 300 egzempliorių tiražu ir jau seniai yra tapusi bibliografinė retenybe, žavinčia skaitytojus žanro unikalumu, istoriškumu ir įtaka jaunųjų kartų ugdymo procesui. Nors poemos paantraštėje nurodyta, kad ji – Maskvos valstybinio kultūros instituto eiliuotas metraštis, knygos autorės nuomone, šis kūrinys yra kur kas vertingesnis ir reikšmingesnis.

Ketvirtajame knygos skyriuje „Kad laikmečių ryšiai netrūkinėtų“ aprašomas Rusijos mokslinės techninės bibliotekos muziejus ir memorialinis bibliotekininko šviesuolio F.I. Karatygino muziejus Rusijos gilumoje, bibliotekininkystės specialistų ugdymas, naudojant IVENT programas bei multimedijos priemones. Penktasis skyrius „Dėkingumas mokytojams“ parašytas ypatingai šiltu stiliumi, išreiškiant begalinį dėkingumą pačios knygos autorės mokytojams ir kolegoms. Akcentuojamas jų pedagoginis meistriškumas, jų įtaka tokių pat talentingų, kaip ir jie, jų mokinių asmenybių formavimuisi. Šeštajame

knygos skyriuje pateikta 12 apybraižų ne tik apie minėto instituto dėstytojus ir kolegas, bet ir artimus knygos autori mokslininkus, dirbusius kituose kultūros institutuose ir universitetuose, kitose įmonėse ir organizacijose. Tarp jų apybraižų viena skirta ir šio straipsnio autori – lietuvei kolegei ir draugei – prof. Onai Voverienei. Septintąjį skyrių sudaro knygos autorės spalvingi tekstai, publikuoti viešojoje spaudoje, keliantys iš užmaršties ne tik Rusijos, bet ir kitų tautų rašytojus ir švietėjus. Juose E. I. Osetrovo, M. V. Lomonosovo, A. S. Puškino, F. Dostojevskio, N. A. Dobroliubovo, S. Jesenino, M. Cvetajevos, R. Gamzatovo, J. Jevtušenkos, savo humanistinėmis idėjomis dariusius didžiausią įtaką dvasinės kultūros formavimuisi, vardai. Apybraižos apie minėtus rašytojus parašytos, atlikus išsamius jų gyvenimo ir veiklos tyrimus po to, kai rusų visuomenė jais dėl įvairių priežasčių nustojo domėtis. Su didele empatija parašytos apybraižos apie Sergejų Jeseniną ir Mariną Cvetajevą, jų dramatiškus likimus, neslėpiant jų gyvenamojo laikotarpio žiaurių politinių sąlygų, pražudžiusių milijonus talentingiausių Rusijos šviesuolių. Knyga baigiama

abėcėline pavardžių rodykle ir nau-dotos literatūros sąrašu.

Sunku būtų pervertinti prof. T.F. Karatyginos monografijos „Šviesk ir bus šviesu“ reikšmę bibliotekininkystės mokslo raidai, tiek Rusijos, tiek ir Lietuvos mastu. Knyga pasirodė dar vienu skausmingu rusų tautos dvasios skilimo periodu (pirmasis buvo skilus Rusijos stačiatikių bažnyčiai, antrasis – vykstant kruvinajai bolševikinei revoliucijai), kaip humanistinė atsvara dabartinei V. Putino politikai, kurios epicentre – kruvini Rusijos karai Ukrainoje ir Sirijoje, jau nusi-nešę tūkstančius žmonių gyvybių, ir dar jas tebešienaujantys. Knygoje skelbiami aukšti humanistiniai dvasingumo, kūrybingumo ir taikos siekiai bei taikiausios profesijos – bibliotekininkystės istorijos prasmingiausi puslapiai. Lietuvos bibliotekoms ši monografija – įkvepiantis pavyzdys, kaip reikia mylėti ir didžiutis savo profesija, negailėti laiko nei jėgų savų bibliotekų istorijų rašymui bei bibliotekose dirbusių kūrybingiausių žmonių pėdsakų ir apskritai kultūros istorijos įamžinimui.

Malonūs skaitytojai,

Kviečiame prenumeruoti „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis skirtas visiems, besidomintiems mokslo raida, gyvenantiems bet kurioje šalyje.

Galite užsisakyti:

1) spausdintą laikraštį „Mokslo Lietuva“ – Lietuvos pašto skyriuose arba jo internetinėje svetainėje „www.post.lt“, kuri gausite įprastiniu paštu,

2) elektroninę laikraščio „Mokslo Lietuva“ versiją (PDF formatu), kuri Jums bus atsiųsta elektroniniu paštu. E-leidinio prenumeratos kaina metams – 10 eurų, pusmečiui – 5 eurai.

Prenumeratą galima apmokėti, naudojantis elektronine bankininkyste arba banko skyriuje. Tikimės, kad „Mokslo Lietuva“ visada bus laukiama Jūsų namuose.

Kviečiame Jus lankyti ir Lietuvos mokslininkų sąjungos svetainėje <http://lms.lt/>.

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Pažinimo ir ugdymo erdvė: mokslininkai – visuomenei“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2016 m. skyrė 10 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Maketavo Agnė Keršytė

Redakcinė kolegija: Valentinas Baltrūnas, Vygintas Gontis, Valentas Daniūnas, Raimundas Dužinskas, Rimas Norvaiša, Andrius Puksas, Milena Medineckienė, Emilis Urba, Janina Valančiūtė, Alvydas Beležentis, Nelė Jurkėnaitė, Dalia Shilas (PLB), Eugenijus Stumbrys

Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius

El. paštas: mokslolietuva@gmail.com

Tel. (8 5) 2121235, laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt

Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7197
Leidžia
UAB „Mokslininkų
laikraštis“
SL. Nr. 169